

การศึกษาแนวทางการจดบันทึกในงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข

กนกพร นุ่มทอง¹

(Received: July 5, 2020; Revised: February 8, 2021; Accepted: March 10, 2021)

บทคัดย่อ

ในการปฏิบัติงานล่ามภาษาใดๆ ก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยการจดบันทึกเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน ซึ่งข้อมูลสำคัญประเภทหนึ่งที่ควรจดบันทึกในงานล่าม คือข้อมูลด้านตัวเลขซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องการความแม่นยำสูง ไม่ควรเกิดความผิดพลาดในการถ่ายทอด บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการจดบันทึกในการล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข พร้อมกับศึกษาความแตกต่างของตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อการสอนวิชาล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนต่อไป โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจดบันทึกเพื่อการล่ามและความแตกต่างระหว่างตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยมาเป็นเครื่องมือในการสร้างแนวทางการจดบันทึกและวิธีการฝึกฝนการแปลแบบล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข และนำไปใช้กับผู้เรียนวิชาภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ จากนั้นนำผลมาปรับปรุงแนวทางการจดบันทึกเพื่อการล่ามและวิธีการฝึกฝน ผลการศึกษาพบว่าการสร้างตารางเพื่อช่วยในการแปลงฐานเลขและการฝึกฝนคำนวณและแปลกลับไปกลับมาระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยช่วยให้ความผิดพลาดในการแปลแบบล่ามมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ผู้เรียนส่วนหนึ่งมีปัญหาการคิดเลขและมีความสับสนในเรื่องวิธีการคำนวณ สิ่งที่สำคัญในการฝึกฝนคือการปรับทัศนคติของผู้เรียนซึ่งปฏิเสธสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข โดยต้องชี้ให้เห็นว่า ตัวเลขที่ใช้ในงานล่ามเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่สามารถลดความผิดพลาดให้น้อยที่สุดได้โดยการฝึกฝนตามแนวทางการจดบันทึกและวิธีการฝึกฝนข้างต้น

คำสำคัญ: การล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน การจดบันทึกในงานล่าม การแปลตัวเลข การสอนวิชาล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อีเมล: kanokporm.n@ku.th

The Study of Note-Taking Methods in Chinese-Thai and Thai-Chinese Interpretation Differences between Chinese and Thai Language Concerning the Subject of Numbers

Kanokporn Numtong¹

Abstract

In performing any languages' interpretation, it is necessary to take notes to assist in the operation. A type of important information that should be noted is numerical data which is the information that requires high precision and should not have any transmission errors. This research paper aims to develop a note-taking associated with numbers approach for Chinese-Thai and Thai-Chinese interpretation. It focuses on the differences between Chinese and Thai numbers, which affect Chinese-Thai and Thai-Chinese interpreting. The research aims to benefit Chinese-Thai and Thai-Chinese interpretation teaching. The researchers used the concept of note-taking for interpretation and the differences between Chinese and Thai numbers as tools to create note-taking guidelines and interpreting practice methods concerning numbers, and to apply them to the Chinese business interpretation course learners. After that, the results were then used to improve note-taking guidelines in interpretation and training methods. The study results showed that creating tables to aid in numerical conversion, then calculating and translating back and forth between Chinese and Thai languages, improved the efficiency of interpreting. Nevertheless, some of the students struggled with math and were confused about calculation. The relevant lesson in practicing was to change learners' attitudes that rejected information related to numbers by pointing out that the numbers used in the interpretation work were inevitable. However, mistakes could be minimized by practicing note-taking and the methods described above.

Keywords: Chinese-Thai and Thai-Chinese interpretation, Note-taking in interpretation, Number translation, Chinese-Thai and Thai-Chinese interpretation Teaching

---

¹ Assoc. Prof., Chinese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University. e-mail: kanokporn.n@ku.th

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการปฏิบัติงานล่ามภาษาใดๆ ก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยการจดบันทึกเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน เพราะจะช่วยลดภาระของสมองในการจดจำข้อมูลที่หลังไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วและมีปริมาณมาก อย่างไรก็ตาม การจดบันทึกในการปฏิบัติงานล่ามไม่เหมือนการจดคำบรรยาย และไม่เหมือนการจดตัวเลขซึ่งเคยเป็นที่นิยมใช้ในยุคที่อุปกรณ์บันทึกเสียงหายากและมีราคาสูง การจดบันทึกในงานล่ามไม่ต้องการความละเอียด แต่ต้องสามารถช่วยให้รู้ถึงความทรงจำระยะสั้นที่เพิ่งได้ยินผู้พูดพูดจบได้ ควรจดเฉพาะจุดสำคัญเท่านั้น ล่ามที่ปฏิบัติงานแปลจีน-ไทย ไทย-จีน ไม่จำเป็นต้องเรียนวิธีจดตัวเลขภาษาจีนและภาษาไทย เพราะแม้ว่าการจดตัวเลขอาจช่วยให้จดละเอียดได้มากกว่า แต่เป็นภาระของล่ามทั้งการเรียนและการถอดรหัส อันที่จริงหน้าที่ของล่ามคือการแปล การให้ความสำคัญกับการจดมากเกินไป จะทำให้เสียโอกาสในการสังเกตสีหน้าและน้ำเสียงของผู้พูด และเสียโอกาสในการฟังข้อความต่อไป ได้ ส่วนหน้าขาดส่วนหลัง ทำให้การปฏิบัติงานลุ่มเหลวได้ เพราะในการปฏิบัติงานล่ามนั้น การจำด้วยสมองเป็นเรื่องหลัก การจดบันทึกเป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนเท่านั้น ล่ามจึงควรจดเฉพาะข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อมูลสำคัญประเภทหนึ่งที่ควรจดบันทึกในงานล่าม คือข้อมูลด้านตัวเลขซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องการความแม่นยำสูง ไม่ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเกิดความผิดพลาดในการถ่ายทอด การมีแนวทางการจดบันทึกในงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนและการเข้าใจปัญหาความแตกต่างของภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เชื่อมโยงกันและเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะให้ทำการปฏิบัติงานล่ามเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจดบันทึกในงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ส่วนการศึกษาความแตกต่างของภาษาจีน-ภาษาไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขนั้นมีปรากฏอยู่บ้างในบทความหรือแบบเรียนเกี่ยวกับการแปล ฉะนั้น หากสามารถพัฒนาเป็นแนวทางการจดบันทึกในงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน โดยเน้นที่การจัดการส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข จะสามารถช่วยให้การปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้กับการสอนวิชาการล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนได้ต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการล่าม

นักวิชาการทั้งตะวันตก จีน ไทย ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับล่ามและการล่ามไว้ในทางเดียวกัน กล่าวคือ ล่ามคือบุคคลผู้เป็นตัวกลางในการสื่อสารข้ามภาษาข้ามวัฒนธรรมด้วยวาจา ณ สถานที่ และแบบทันที (Pöchhacker, Zhong trans., 2010, p. 1) การล่ามคือ กิจกรรมการสื่อสารข้ามภาษา ข้ามวัฒนธรรม ถือเป็นงานที่จัดการปัญหาการสื่อสารต่างภาษา โดยผู้ที่สามารถเข้าใจภาษาของคู่สนทนาทั้งสองฝ่าย ถ่ายทอดออกมาด้วยวิธีการพูด ถือเป็นกระบวนการแปลในทันทีที่นำเนื้อหาทางความคิดที่แสดงออกมาผ่านภาษาหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายที่สองด้วยอีกภาษาที่สอง (Zhang, 2006, p. 11) การล่ามคือ การแปลคำพูดของฝ่ายหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจด้วยวาจา (Tuntirattanasoontorn, 2009, p. 22)

สรุปได้ว่า การล่ามเป็นการแปลประเภทหนึ่ง กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นทางไปสู่ภาษาปลายทางโดยวิธีการพูด แต่การแปลกับการล่ามก็มีลักษณะที่ต่างกันมากในหลายประเด็น Lei & Chen (2006,4) ได้สรุปความแตกต่างในเรื่องการล่ามกับการแปลไว้ใน Challenging Interpreting : A Coursebook of Interpreting Skills ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในการทำงานแปลกับการล่ามต่างกัน การล่ามมีข้อจำกัดในด้านสถานที่ทำงานและเวลาในการทำงาน ต้องทำต่อหน้าคน เกิดในที่สาธารณะ การล่ามมีข้อจำกัดในด้านเวลา ล่ามไม่สามารถแก้ไขเนื้อหาหรือเพิ่มเติมเนื้อหาหลังแปลแล้วได้มากนัก เว้นเสียแต่จะพบความผิดพลาดร้ายแรง

2. วิธีการทำงานแปลและงานล่ามต่างกัน โดยทั่วไปการล่ามเป็นกิจกรรมที่ต้องทำโดยลำพัง โอกาสขอความช่วยเหลือจากคนอื่นมีน้อย และไม่มีเวลาในการค้นหาคำหรือข้อมูลอื่น

3. วิธีการได้รับผลสะท้อนกลับของงานแปลกับงานล่ามต่างกัน ล่ามต้องเผชิญหน้ากับผู้พูดและผู้รับสารพร้อมๆ กัน มีโอกาสเห็นปฏิกิริยาของผู้รับสารจากสีหน้า ท่าทางหรือภาษากายอื่น ทำให้ทราบว่าการที่ถ่ายทอดนั้นชัดเจนสร้างความเข้าใจได้ดีแล้วหรือไม่ ล่ามสามารถปรับความดังของเสียง ความเร็วและการใช้ภาษาได้ตลอดเวลา ในขณะที่การแปลทั่วไป ไม่สามารถได้รับการตอบสนองจากผู้รับสารได้ทันที

4. มาตรฐานของการล่ามกับการแปลทั่วไปแตกต่างกัน มาตรฐานการแปลทั่วไปเน้นเรื่องความถูกต้อง ใช้ภาษาสื่อความและงดงามตามแบบแผน แต่มาตรฐานการล่ามจะต้องเน้นเรื่องความถูกต้อง มาก่อนความสละสลวยและความรวดเร็ว

แนวทางที่เกี่ยวข้องการกับจัดบันทึกในงานล่าม

สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเน้นการศึกษาแนวทางการการจัดบันทึกในงานล่าม ซึ่งยังไม่มีผู้ศึกษาในส่วนของงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ผู้วิจัยจึงขอยกสรุปแนวทางการจัดบันทึกในงานล่ามทั่วไปของ Yang (2005, pp. 9-10) ที่ได้แนะนำหลักการการจัดบันทึก เทคนิคการจัดบันทึกตลอดจนวิธีการฝึกฝนไว้ในหนังสือ Interpretation Study: Theory and Practice ดังนี้

หลักการการจัดบันทึก: 1. ประโยชน์ของการจัดบันทึกอยู่ที่การช่วยเตือนให้นึกออก ลดภาระในการจำ ช่วยให้ผลการวิเคราะห์แม่นยำ 2. ข้อมูลที่เป็นแนวคิดควรจดด้วยวิธีวาดภาพ ข้อมูลที่เป็นหลักตรรกะควรใช้ย่อหน้า ปลายเส้นและเครื่องหมายสัญลักษณ์เพื่อแสดงที่มาที่ไป 3. เครื่องหมายสัญลักษณ์ควรทำให้ชัดเจน เรียบง่ายและสะดวกต่อการนำมาประกอบรวม 4. การจัดบันทึกเป็นเครื่องมือช่วยในการล่าม มิใช่ส่วนหลักของงานล่าม ฉะนั้น ในระหว่างจัดบันทึก ล่ามยังต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ผู้พูดถ่ายทอดผ่านสีหน้า ท่าทาง ฯลฯ

เทคนิคการจัดบันทึก: 1. กระดาษจัดบันทึกควรเป็นสมุดจัดบันทึก ขนาดใหญ่เล็กต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการทำงาน 2. วิธีจดควรเริ่มจากซ้ายบนลงมาถึงขวาล่าง จากหัวเรื่องใหญ่ มาถึงหัวเรื่องรอง ค่อยๆ แบ่งหัวข้อย่อย 3. เครื่องหมายสัญลักษณ์ที่แสดงหลักตรรกะควรเขียนไว้ด้านซ้ายของบันทึก และควรขีดเส้นใต้ท้ายย่อหน้าแต่ละย่อหน้าเพื่อแยกให้ชัด 4. การใช้ปากกาลูกกลิ้งสองสี จะทำให้ประสิทธิภาพการมองเห็นบันทึกดีและชัดเจนเข้าใจง่าย 5. ภาษาต้นทาง ภาษาปลายทาง ตลอดจนภาษาที่สาม (เป็นต้นว่า จีน อังกฤษ ญี่ปุ่น) ใช้รวมกันได้ ไม่มีปัญหา แต่ควรคำนึงถึงประสิทธิภาพของการแปลแบบล่ามก่อน”

แนวทางและวิธีการฝึกฝน: 1. ค่อยๆ พัฒนาระดับความคล่องแคล่วของการฟังและเลือกใช้กับการวิเคราะห์ไปพร้อมกันโดยอิงตามความหนาแน่นของสารสนเทศ จากง่ายไปหายาก 2. อาจารย์จัดบันทึกย่อพร้อมกับลูกศิษย์ หลังจากแปลแบบล่ามให้ดูเป็นตัวอย่าง เปิดให้ดูบันทึกเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3. สามารถใช้บันทึกวิธีโอการบรรยาย การแถลงข่าว การสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นสื่อการสอน

การแปลตัวเลขเป็นเรื่องสำคัญในงานล่าม การจัดบันทึกเกี่ยวกับตัวเลขเป็นสิ่งที่ จะช่วยให้ล่ามปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Chanprapun (2016, p. 76) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “การแปลตัวเลขในการล่ามการประชุมไทย-อังกฤษ” ว่า

“คุณสมบัติที่ผู้ฟังต้องการเป็นอันดับต้น ๆ จากการล่ามคือ คำแปลที่เข้าใจง่าย สั้นไหล และถูกต้อง แต่ในการล่ามแบบพูดพร้อมมักเกิดปัญหาการสะดุดหรือชะงักเมื่อพบ ต้นฉบับที่มีตัวเลขเพราะการแปลตัวเลขในการล่ามแบบพูดพร้อมเป็นการแปลที่ต้องคิดวิเคราะห์และ ตีความหลายขั้นตอน ทำให้ผู้แปลต้องรับภาระทางปัญญามากขึ้นขณะแปลตัวเลข ภาระทางปัญญาที่เพิ่มขึ้นจะเป็นตัวจุดสมรรถนะต่าง ๆ ให้ด้อยประสิทธิภาพลงและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการแปลทั้งส่วน ที่เป็นตัวเลขและส่วนที่เป็นเนื้อหาแวดล้อมโดยรวม ตารางเทียบคำอ่านตัวเลขไทย-อังกฤษ ตารางเทียบปี พุทธศักราช-คริสต์ศักราช วิธีการจดตัวเลขจำนวนนับแบบแยกส่วน เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดภาระทางปัญญาให้ล่าม การใช้เครื่องมือดังกล่าวจะส่งผลให้ล่ามแปลเนื้อหาทั้งหมดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยสามารถสื่อสารเนื้อหาที่เป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเป็นธรรมชาติ”

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Zhong (2002, p. 424). ที่กล่าวไว้ในบทความวิจัยเรื่อง The Impact of Note-taking on English to Chinese Consecutive Interpreting’s Quality ว่า

“โดยทั่วไปล่ามคิดว่าการจดบันทึกเป็นเรื่องจำเป็น ถึงขั้นที่เป็นหัวใจสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้พูดพูดต่อเนื่องหลายนาทีหรือจู่ๆ ก็เอ่ยถึงตัวเลข ชื่อคน ชื่อสถานที่ออกมา ล่ามที่ความจำดีที่สุกก็ไม่กล้ารับประกันว่าจะสามารถจดจำข้อมูลซับซ้อนเหล่านี้ไว้ในสมองได้โดยไม่ขาดตกบกพร่องเลยแม้แต่น้อย พวกเขาต้องพึ่งพาการจดบันทึก การจดบันทึกเป็นไปเพื่อชดเชยข้อจำกัดของความจำมนุษย์ หากพิจารณาตามแง่มุมนี้ การจดบันทึกมีส่วนช่วยทำให้ประสิทธิภาพของการแปลแบบต่อเนื่อง”

ในส่วนของการจดบันทึกเกี่ยวกับตัวเลข มีปัญหาที่สำคัญคือการแปลงค่าฐานเลขระหว่างภาษา ซึ่งมีผู้เสนอตารางการแปลงค่าฐานเลขในการปฏิบัติงานล่ามจีน-อังกฤษ อังกฤษ-จีนไว้แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น Sun (2009, p. 34) ซึ่งได้เสนอตารางการแปลงค่าฐานเลขในการปฏิบัติงานล่ามจีน-อังกฤษ อังกฤษ-จีนไว้ใน A Basic Course in English-Chinese / Chinese-English Interpretation โดยแนะนำว่า เมื่อปฏิบัติงาน ล่ามอาจใช้วิธีจดตัวเลขลงไปให้ตรงฐานที่ถูกต้องก่อน โดยยังไม่ต้องคำนึงถึงการแปล เมื่อจะแปลจึงดูฐานในภาษาปลายทาง ตารางมีสี่แถว ถ้าแปลจีนเป็นอังกฤษ ให้จดไว้แถวที่หนึ่ง เมื่ออ่านให้ดูฐานในแถวที่สาม ถ้าแปลอังกฤษเป็นจีนให้จดไว้แถวที่สี่ เมื่ออ่านให้ดูฐานในแถวที่สอง

ตารางที่ 1 การแปลงค่าฐานเลขในการปฏิบัติงานล่ามจีน-อังกฤษ อังกฤษ-จีน

万亿	千亿	百亿	十亿	亿	千万	百万	十万	万	千	百	十	个
tril			bil			mil			th			

ที่มา: Sun (2009, p. 34)

การศึกษาความแตกต่างเกี่ยวกับตัวเลขในภาษาจีนกับภาษาไทย

ความเข้าใจเรื่องความแตกต่างของภาษาในส่วนของตัวเลขมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแปล Numtong (2011, pp.41-46) ได้เสนอประเด็นข้อควรระวังที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปลที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขไว้ใน “ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน” โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ วัน เดือน ปี ที่อยู่ ต้องปรับลำดับและความเคยชินให้ตรงกับลักษณะของภาษาปลายทาง กล่าวคือภาษาไทยจะเรียงลำดับจากเล็กไปหาใหญ่ ในขณะที่ภาษาจีนเรียงลำดับจากใหญ่ไปหาเล็ก ภาษาไทยใช้พุทธศักราช ภาษาจีนใช้คริสต์ศักราช ผู้แปลต้องปรับให้เข้ากับภาษาปลายทางเพื่อความสะดวกของผู้อ่าน ประเด็นที่ 2 คือ การแปลตัวเลขและลักษณนามต้องปรับให้ตรงกับ

ความเคยชินในภาษาปลายทาง เนื่องจากฐานที่ใช้ในการนับเลขของไทยกับจีนต่างกัน นอกจากนี้การใช้ลักษณะนามซึ่งต้องนำไปประกอบกับตัวเลขก็ยิ่งแตกต่างกัน จึงต้องคำนึงถึงภาษาปลายทางเป็นหลัก

Numtong & Likhidcharoentham (2019, pp.130-135) ได้เสนอประเด็นปัญหาและข้อควรระวังที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปลที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขไว้ในบทความเรื่อง “หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน” 2 ประเด็น ทั้งนี้ บทความนี้พัฒนาจาก “ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน” ของกนกพร นุ่มทอง โดยกล่าวถึงข้อควรระวังในการแปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เพิ่มขึ้นจากเดิมที่กล่าวถึงเพียงข้อควรระวังในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากผู้ปฏิบัติงานลุ่มเข้าใจความแตกต่างของตัวเลขในภาษาจีนกับภาษาไทยเป็นอย่างดี และมีแนวทางการจัดบันทึกและฝึกฝนการแปลให้เหมาะสมกับผู้รับสาร จะทำให้พัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนได้

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดบันทึกในการล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการสอนวิชาล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขและการจัดบันทึก

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดบันทึกในงานล่าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข และรวบรวมความแตกต่างของตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ผ่านการปฏิบัติงานล่ามของตนเองพร้อมกับการสังเกตและสอบถามผู้เรียนวิชา “ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ” ซึ่งเป็นวิชาเลือกสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก (จีนธุรกิจ) ซึ่งเป็นวิชาที่สอนด้านการล่ามโดยตรงและมีความจำเป็นต้องแปลตัวเลขเพราะเนื้อหาที่แปลเป็นเนื้อหาด้านธุรกิจ ทั้งนี้ สังเกตและสอบถามจากผู้เรียนจำนวน 14 คนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการเปิดรายวิชานี้ จากนั้นสังเกตและสอบถามจากผู้เรียนในรายวิชาเดียวกัน จำนวน 13 คนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2559 และ จำนวน 19 คนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560

2. ออกแบบเครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจัดบันทึกในงานล่าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข โดยนำแนวทางการจัดบันทึกที่มีผู้เสนอไว้มาผสมผสานกับปัญหาความแตกต่างของภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลขซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามซึ่งได้ผู้วิจัยได้รวบรวมและจัดประเภทไว้

3. ทดลองใช้เครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจัดบันทึกในงานล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขที่ออกแบบไว้กับการปฏิบัติงานล่ามของผู้วิจัยก่อน จากนั้นนำไปใช้กับผู้เรียนรายวิชา “ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ” จำนวน 19 คน ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2561

4. นำผลการทดลองและผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะของผู้เรียนมาปรับปรุงเครื่องมือและวิธีการ

5. นำเครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจัดบันทึกในงานล่ามไปใช้กับผู้เรียนรายวิชา “ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ” จำนวน 18 คน ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2562 และ จำนวน 11 คน ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 (รายวิชาดังกล่าวย้ายมาเปิดในภาคการศึกษาต้น เนื่องจากนิสิตทั้งหมดจบการศึกษาภายใน 7 ภาคการศึกษา)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจดบันทึกในงานล่าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข พบว่า ปัญหาใหญ่ของการจดบันทึกในงานล่ามคือ ผู้เรียนซึ่งอาจถือได้ว่าเป็น “ล่ามมือใหม่” ยึดติดกับการจดทุกถ้อยคำของผู้พูดโดยไม่จับประเด็นสำคัญ มีลักษณะของการจดแบบจดคำบรรยายในวิชาเรียน ผู้ที่จดเร็วจะสามารถจดละเอียดกรณีภาษาต้นทางเป็นภาษาไทย แต่เมื่อภาษาต้นทางเป็นภาษาจีน ผู้เรียนซึ่งตั้งใจจะจดให้ครบถ้วนจะไม่สามารถจดได้ครบเพราะเขียนตัวอักษรจีนไม่ทัน ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อภาษาต้นทางมีตัวเลขปรากฏ ผู้เรียนจะจดได้เฉพาะกรณีภาษาต้นทางเป็นภาษาไทยเท่านั้น เมื่อภาษาต้นทางเป็นภาษาจีน ผู้เรียนไม่สามารถกลับระบบความคิดทันได้ เพราะไม่คุ้นกับการแปลงตัวเลขภาษาจีนเป็นตัวเลขอารบิกและไม่คุ้นกับระบบตัวเลขภาษาจีนแม้จะเรียนมาตั้งแต่ระดับภาษาจีนพื้นฐาน เพราะมีโอกาสได้ใช้ในชีวิตจริงน้อย และขณะจดได้ใช้เวลาและสมาธิไปกับการจดเนื้อหาส่วนอื่นและเสียเวลาไปกับการเขียนอักษรจีนซึ่งมีจำนวนขีดมาก จึงพบว่า ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะแปลข้อความภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่มีตัวเลขประกอบได้ถูกต้องครบถ้วนกว่าการแปลข้อความภาษาจีนเป็นภาษาไทยที่มีตัวเลขประกอบ

2. ความแตกต่างของตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ผู้วิจัยได้รวบรวมผ่านประสบการณ์การล่ามของตนเองและการสังเกตและสอบถามผู้เรียน สามารถแยกประเด็นได้เป็น ระบบตัวเลข ระบบเวลา มาตราชั่ง ตวง วัด

ระบบตัวเลข ระบบตัวเลขและการนับของภาษาจีนและภาษาไทยมีความแตกต่าง หลักที่ไม่เป็นปัญหาคือ หน่วย สิบล ร้อย พัน หมื่น เพราะมีใช้ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่เมื่อเป็น หลักแสน ล้าน จีนใช้หลักหมื่นมาเป็นฐานนับ กล่าวคือ สิบลหมื่นเท่ากับแสน ร้อยหมื่นเท่ากับล้าน เมื่อพันหลักล้าน ไทยใช้หลักล้านเป็นฐานนับ เป็น สิบล้าน ร้อยล้าน พันล้าน หมื่นล้าน แสนล้าน ล้านล้าน ในขณะที่จีนใช้หลักหมื่นเป็นฐานต่อจนถึงสิบล้าน กล่าวคือ พันหมื่นเท่ากับสิบล้าน จากนั้นมาใช้หลักร้อยล้านเป็นฐานต่อไป เหล่านี้ทำให้เกิดความสับสนในการแปลงตัวเลขได้ง่ายมาก ยิ่งถ้าหากปฏิบัติงานล่ามสามภาษา จะยิ่งสับสนมากขึ้นอีก เพราะภาษาอังกฤษใช้หลักพัน จากนั้นใช้หลักพันเป็นฐาน จากนั้นข้ามไปเป็นหลักล้าน หลักพันล้าน หลักล้านล้าน

ระบบเวลา ผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่าง 4 ประเด็นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่าม คือ ปีศักราช การเรียกเดือนและวัน ลำดับเวลา และการบอกเวลาแบบไทยกับการบอกเวลาแบบจีน 1) ปี ศักราช ปัจจุบันจีนใช้ปีคริสต์ศักราช ส่วนไทยใช้ปีพุทธศักราช การแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนต้อง -543 เพื่อเปลี่ยนเป็นคริสต์ศักราชให้คนจีนเสมอ แต่ถ้าเป็นการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยให้คนไทยในวัยหนุ่มสาว ล่ามจะแปลงเป็นพุทธศักราชหรือไม่ก็ได้ เพราะคนกลุ่มนี้คุ้นเคยกับคริสต์ศักราชพอสมควร แต่ถ้าเป็นการแปลให้ผู้ใหญ่ฟัง ต้องแปลงเป็นพุทธศักราชเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ฟัง 2) การเรียกเดือนและวัน ไทยนับโดยมีชื่อเดือนจากมกราคมจนถึงธันวาคม ในขณะที่ภาษาจีนไล่ตั้งแต่ 1 ถึง 12 ตามปฏิทินสากล การแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนใช้วิธีแปลจากชื่อเรียกมาเป็นตัวเลข แต่ล่ามมือใหม่มีปัญหาเรื่องการลำดับเดือน ทำให้เกิดการตะกุกตะกักในการแปล ส่วนการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย ไม่ควรแปลเป็นตัวเลข 1-12 อย่างเด็ดขาดเพราะผู้ฟังชาวไทยยังไม่คุ้นเคยกับระบบคิดแบบนี้ โดยเฉพาะผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเกิดความสับสน ว่าเดือนที่พูดนั้นคือเดือนตามปฏิทินเกษตรจีนหรือเดือนตามปฏิทินไทย ในส่วนของชื่อเรียกวัน ภาษาไทยมีชื่อเรียกวัน แต่จีนไล่ตามตัวเลขแต่ขึ้นต้นวันจันทร์เป็นเลข 1 ซึ่งความสับสนได้ นอกจากสับสนกับลำดับวันที่ 1-31 ในเดือนแล้ว ยังก่อให้เกิดความสับสนเพราะทางโหราศาสตร์ไทยนับวันอาทิตย์เป็นเลข 1 ใน 3) ลำดับเวลา ภาษาจีนเรียงลำดับจากใหญ่ไปเล็ก ในขณะที่ภาษาไทยเรียงจากเล็กไปใหญ่ เช่น “วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562” จีนต้องเรียง

จากใหญ่ไปหาเล็กเป็น “2019 年二月 7 日星期四” ข้อความว่า “ไตรมาสที่สามของปี 2559” จีนพูดว่า “2016 年第三季度” พบว่ามักแปลตามลำดับในภาษาต้นทางซึ่งไม่สอดคล้องกับวิธีการแสดงออกในภาษาปลายทาง 4) การบอกเวลาแบบไทยกับการบอกเวลาแบบจีน จีนและไทยมีการนำคำว่าเช้าสายบ่ายเย็นไปประกอบกับเวลาเช่นเดียวกับไทย แต่มีจุดต่างกันอยู่มาก เส้นแบ่งของเวลาไม่ตรงกันว่าเวลาใดควรเรียกว่าเช้า-สาย-บ่าย-เย็น ตัวอย่างเช่นเวลา 16.00 น. ในภาษาไทยเรียกว่าสี่โมงเย็น แต่เมื่อพูดเป็นภาษาจีนต้องใช้คำว่า 下午四点 ซึ่งโดยทั่วไป 下午 แปลว่าบ่าย กรณีที่ต้องระวังมากคือภาษาพูดของคนไทยรุ่นผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนได้มากถ้าล่ามไม่ชิน เช่น คำว่า สี่โมงเช้า หมายถึง 10.00 น. สองทุ่มครึ่ง หมายถึง 20.30 น. ล่ามต้องคิดหาเวลาเป็นสากลก่อนว่าตรงกับเวลาใดในระบบ 24 ชั่วโมงแล้วจึงแปลงเป็นภาษาจีนคือ 上午八点 และ 晚上八点半 ซึ่งปัญหาความแตกต่างเรื่องเวลานี้พบได้บ่อยมากในการปฏิบัติงานล่าม

มาตราชั่ง ตวง วัด ประเด็นที่ผิดบ่อยในการล่ามคือการแปลงมาตราชั่ง ตวง วัด ให้เข้ากับภาษาปลายทาง ตัวอย่างพื้นฐานที่จีน-ไทยใช้ต่างกันในชีวิตประจำวันคือ การบอกน้ำหนัก ความสูงและพื้นที่ คนไทยปัจจุบันบอกน้ำหนักด้วยการบอกเป็นกิโลกรัม ซึ่งคนจีนนิยมบอกน้ำหนักเป็น จิน 斤 มาตราปัจจุบัน เท่ากับ 0.5 กิโลกรัม หากแปลไทยเป็นจีน ล่ามจะแปลด้วยคำว่ากิโลกรัมเหมือนที่ผู้พูดพูดก็ได้ เพราะคนจีนมีศัพท์คำว่ากิโลกรัมใช้อยู่ แต่ถ้าแปลงค่าเป็นจีนจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ฟังมากกว่า แต่ถ้าแปลจีนเป็นไทย แล้วผู้พูดพูดเป็นหน่วยจินมา ควรจะแปลงเป็นกิโลกรัมทุกครั้ง เพราะคนไทยไม่รู้จักคำว่าจิน การบอกความสูง คนไทยจะใช้บอกเป็นเซนติเมตร เช่น สูง 178 เซนติเมตร ในขณะที่คนจีนบอกเมตรแล้วตามด้วยทศนิยม เช่น 一米七八 การบอกขนาดพื้นที่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ใช้บ่อย คนจีนปัจจุบันบอกขนาดพื้นที่ตามแบบสากลเป็นตารางเมตร ส่วนคนไทยบอกขนาดพื้นที่ด้วยตารางวา ซึ่งเท่ากับ 4 ตารางเมตร ในขณะที่ ถ้าพื้นที่มีขนาดใหญ่ คนไทยใช้งาน (100 ตารางวา) และไร่ (4 งาน) แต่คนจีนจะบอกเป็นหมู่ 亩 (ประมาณ 667 ตารางเมตร) ถ้าพื้นที่มีขนาดใหญ่ นิยมใช้ตามสากลเป็นเฮกตาร์ 公顷 (10,000 ตารางเมตร)

3. เครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจดบันทึกในงานล่าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข
จากผลการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจดบันทึกในงานล่ามตามข้อ 1 และผลการศึกษาความแตกต่างของตัวเลขภาษาจีนกับภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนตามข้อ 2 ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจดบันทึกของ Yang ตามที่เสนอไว้ในหนังสือ Interpretation Study: Theory and Practice และตารางแปลงค่าตัวเลขของ Sun ที่เสนอไว้ใน A Basic Course in English-Chinese / Chinese-English Interpretation มาปรับให้เข้ากับงานล่ามจีน-ไทย นอกจากนั้นได้พัฒนาแนวทางการฝึกฝนการจดบันทึกเกี่ยวกับตัวเลขโดยผสมผสานกับปัญหาความแตกต่างของภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข ได้ดังนี้

3.1 แนวทางการจดบันทึกการล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน ฝึกให้ผู้เรียนใช้หลักการจดบันทึกแบบ “เตือนให้นึกออก ลดภาระในการจำ” มิใช่การจดแบบฟังการบรรยายตามความเคยชิน รู้จักใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์และอักษรย่อ และ เลือกลงเฉพาะคำสำคัญในประโยคที่ทำให้เตือนความจำได้ ไม่ต้องจดข้อมูลที่ทราบแล้ว เช่น ได้ยินว่า “本次会议目的在于为新一代精英提供一个高效的交流平台” ซึ่งแปลว่า “การประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักธุรกิจรุ่นใหม่” ข้อมูลที่ทราบอยู่แล้วคือมีการประชุม และทราบอยู่แล้วว่าผู้เข้าร่วมประชุมเป็นใคร คำสำคัญในประโยคนี้คือ 目的 และ 交流 ซึ่งอาจจะจดเฉพาะอักษรแรกของคำสำคัญนี้ก็เพียงพอ เช่น จดว่า “目交” การจดชื่อเฉพาะให้จดด้วยการย่ออาจเป็นการย่อที่แพร่หลายตามที่มีกำหนดใช้ หรือย่อเองจากคำแรกหรืออักษรตัวแรกของคำก็ได้ จะใช้ภาษาใดก็ได้ตามแต่ถนัด ซึ่งจะจดผสมหลายภาษาก็ได้ เช่น 中 หรือ C 中国 / ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน Th

หรือ ท 泰国/ประเทศไทย มก หรือ KU 农业大学/ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Z หรือ 中华总商会 / หอการค้าไทย-จีน 中 H หรือ H 华侨大学 / มหาวิทยาลัยหัวเฉียว ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน การย่อชื่อคนจีนอาจย่อด้วยอักษรแรกของแซ่และชื่อหรือเฉพาะแซ่ตามพินอิน หรือย่อตามชื่อที่คนคุ้นเคยกันดี เช่น “马云” อาจย่อด้วย “M Y” หรือ “M” หรือ “J M” ตามชื่อภาษาอังกฤษ (Jack Ma) ก็เป็นได้ สามารถใช้สัญลักษณ์ต่างๆ และตัวเลขแสดงความหมายที่ต้องการ จะใช้ตามที่ใช้แพร่หลายทั่วไป หรือสร้างระบบที่ตนใช้เพียงคนเดียวก็ได้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างสัญลักษณ์ และตัวเลข ที่ผู้เขียนใช้ในการจด บางตัวอย่างมีความเป็นสากล บางตัวอย่างก็เป็นระบบของตนเอง ผู้เรียนสามารถดูเป็นตัวอย่างประกอบความเข้าใจ ในการสร้างระบบของตนเอง สัญลักษณ์ และตัวเลขเดียวกัน อาจแทนที่ความหมายต่างกัน สัญลักษณ์และตัวเลขเดียวกัน ในบันทึกของลุ่มคนละคนกัน อาจมีความหมายเหมือนกันหรือไม่ก็ได้ เช่น ↑ (เพิ่มขึ้น พัฒนา) ↓ (ลดลง ถดถอย) ← (จาก เป็นผลมาจาก) → (ทำให้เกิด ส่งผลให้) ∴ (เพราะฉะนั้น ดังนั้น) √ (ข้อดี ได้รับการยอมรับ) × (ข้อเสีย ข้อผิดพลาด ไม่เป็นที่ยอมรับ) & (หรือ) / (และ) — (เป็นต้นว่า ได้แก่) + (และ ผสมกับ รวมมือกับ ส่งเสริม สนับสนุน) - (ยังขาด ปราศจาก) ○ (ครบถ้วน รอบด้าน ครอบคลุม โลก) < (มากกว่า) > (น้อยกว่า) ? (เกิดปัญหา) = (หมายความว่า เท่ากับ) ≠ (ไม่ใช่ ไม่เท่ากับ) ∞ (ต่อเนื่อง ยาวนาน) ... (ต่อไป สืบไป และอื่นๆ) Δ (อุปสรรค) 1 (เป็นผู้นำ เป็นหนึ่งใน) 2 (ต่อ สู่) 6 (ราบรื่น ไร้อุปสรรค) นอกจากนี้ก่อนปฏิบัติงาน สามารถจดสิ่งที่คิดว่าจำเป็นต้องใช้ไว้ที่หัวกระดาษหรือท้ายกระดาษก่อน ได้ เป็นต้นว่า ชื่อเฉพาะที่สำคัญที่คาดเดาได้ว่าต้องมีการพูดหลายครั้ง ซึ่งเมื่อฟังจะได้นำไปใช้ได้ทันทีโดยไม่พูดผิดพลาด หรือเสียเวลาแปลใหม่ ซึ่งอาจไม่ตรงกับที่ผู้จัดงานกำหนดไว้ เป็นต้นว่า ปฏิบัติงานลุ่มให้ “งานสัมมนานักธุรกิจรุ่นใหม่ไทยจีนครั้งที่ 1” ผู้จัดงานได้กำหนดชื่องานไว้แล้วว่า “第一届中泰青年精英交流项目论坛” ก็ให้จดไว้ที่ส่วนหัวของบันทึกก่อนเพื่อกันผิดพลาด

3.2 ตารางแปลงค่าฐานเลข ผู้วิจัยได้ปรับตารางแปลงค่าฐานเลขจีน-ไทยโดยพัฒนามาจากตารางแปลงค่าฐานเลขจีน-อังกฤษของ Sun โดยผู้วิจัยให้กำกับภาษาไทยตั้งแต่หน่วยแสนขึ้นไป ถ้าแปลจีนเป็นไทย ให้จดไว้แถวที่หนึ่ง เมื่ออ่านให้ดูฐานในแถวที่สาม ถ้าแปลไทยเป็นจีนให้จดไว้แถวที่สี่ เมื่ออ่านให้ดูฐานในแถวที่สอง

ตารางที่ 2 การแปลงค่าฐานเลขในการปฏิบัติงานลุ่มจีน-ไทย ไทย-จีน

万亿	千亿	百亿	十亿	亿	千万	百万	十万	万	千	百	十	个
ล้านล้าน	แสนล้าน	หมื่นล้าน	พันล้าน	ร้อยล้าน	สิบล้าน	ล้าน	แสน					

ที่มา: ผู้วิจัย

3.3 การจดบันทึกเกี่ยวกับปีศักราช เดือนและวัน เวลา มาตราชั่ง ตวง วัด ให้จดเป็นภาษาต้นทางโดยยังไม่ต้องการแปลงค่าใดๆ ระหว่างจด เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระในระหว่างฟังข้อมูล ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพการฟัง เนื้อหาส่วนอื่น ลุ่มอาจใช้อักษรย่อประกอบ เช่น 五十六斤 จดเป็น 56 j เมื่อแปลเป็นภาษาไทยคืออาหาร 2 แปลเป็น 28 กิโลกรัม

3.4 วิธีการฝึกฝนการแปลงค่า การแปลเกี่ยวกับตัวเลข โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตราซัง ตวง วัด สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือประเภทที่ภาษาไทยเหมือนกับภาษาจีน ไม่ต้องใช้การคำนวณ ซึ่งล่ามสามารถใช้วิธีการท่องจำธรรมดาทั่วไปได้ เพราะตัวเลขและหน่วยวัดเหล่านี้ไม่มีต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนใดๆ แต่ก็ยังต้องอาศัยความจำในการท่องชื่อมาตราซัง ตวง วัดที่เกี่ยวข้อง เช่น 七十华氏度 แปลเป็น 70 องศาฟาเรนไฮต์ ไม่ต้องจัดการกับตัวเลข แต่ต้องแม่นยำหน่วย ประเภทที่สองคือ มาตราที่ภาษาไทยกับภาษาจีนนิยมใช้ต่างกัน ล่ามต้องท่องจำในส่วนของมาตราซัง ตวง วัด รู้ว่าผู้ฟังปลายทางเคยชินกับหน่วยใด คำนวณให้ถูกต้อง ทั้งนี้ต้องฝึกฝนเป็นขั้นตอน โดยแบ่งการฝึกเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขในแต่ละประเภทก่อน ให้แบบฝึกซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ จากนั้น ค่อยพัฒนาไปสู่จากนั้นไปสู่การแปลประโยคที่ประกอบด้วยตัวเลข มีทั้งประโยคที่มีตัวเลขที่ไม่ต้องคำนวณเพื่อแปลงหน่วยและประโยคที่ต้องคำนวณเพื่อแปลงหน่วย

4. ผลการทดลองใช้เครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจดบันทึกในงานล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือและวิธีการฝึกฝนตามข้อ 3 ไปใช้กับผู้เรียนรายวิชา “ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ” รุ่นต่อจากที่ได้รวบรวมปัญหาในการปฏิบัติงานล่าม พบผลการทดลองที่น่าสนใจดังนี้

4.1 ในการสอนครั้งแรกเกี่ยวกับการจดบันทึก ผู้วิจัยได้สอนวิธีการจดแบบจับประเด็น ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์ เน้นการจดเพื่อช่วยจำ ไม่ใช่จดทุกถ้อยคำของผู้พูดโดยไม่จับประเด็นสำคัญ ผลคือผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรม ยังจดแบบฟังบรรยายดังเดิม เมื่อทดสอบด้วยการแปลให้เพื่อนในห้องฟัง ผู้เรียนที่จดแบบการฟังบรรยายแปลได้ประสิทธิภาพใกล้เคียงกับผู้เรียนที่จดด้วยการจับประเด็น ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์ ต่อมาเมื่อผู้วิจัยทดลองด้วยการให้ข้อความขนาดยาวและซับซ้อน ผู้เรียนที่จดด้วยการจับประเด็น ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์แปลได้ประสิทธิภาพดีกว่าอย่างเห็นได้ชัด ผู้เรียนที่จดแบบฟังบรรยายจึงยอมเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้จดแบบจับประเด็น ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์

4.2 การใช้ปากกาสองสีในการจดตามแนวทางที่แนะนำไม่เกิดผลดี ผู้เรียนเสียเวลาในการเปลี่ยนปากกา แม้จะทดลองแจกปากกาแบบสองหัวก็ยังเสียเวลาในการพลิกปากกาไปมา ผู้เรียนทั้งหมดให้ความเห็นว่าวิธีการนี้เป็นภาระมากขึ้น

4.3 ตารางแปลงค่าฐานเลขที่พัฒนาขึ้นใช้ได้ผลโดยเฉพาะในระยะแรก ต่อมาเมื่อฝึกแปลมากขึ้น ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถแปลงค่าได้ถูกต้องโดยไม่ต้องใช้ตารางอีก

4.4 ผู้เรียนทั้งหมดเข้าใจหลักเกณฑ์การแปลให้เหมาะกับผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสาร เข้าใจหลักการว่าต้องปรับเรื่องปีศักราช การปรับลำดับเวลา และการแปลมาตราซัง ตวง วัด ให้เหมาะกับผู้ฟัง แต่ผู้เรียนเกือบทั้งห้องมีปัญหาเรื่องการบวกลบศักราช แม้จะรู้ว่าต้องบวกหรือลบด้วย 543 แต่ก็บวกหรือลบผิดบ่อย หรือเกิดความสับสนว่ากรณีนี้ต้องบวกหรือลบ เช่น ปี ค.ศ.1949 ต้องบวก 543 เพื่อแปลงเป็น ปี พ.ศ. แต่ผู้เรียนกลับนำ 543 ไปลบจาก 1949 ในส่วนของมาตราซัง ตวง วัดก็เช่นกัน ผู้เรียนสับสนว่าจะต้องคูณหรือหาร เมื่อถามว่า 1 ไร่ เท่ากับกี่หมู่ (หน่วยวัดพื้นที่จีน) ผู้เรียนทั้งหมดตอบได้ว่า 2.4 หมู่ เมื่อถามว่า 20 ไร่ เท่ากับกี่หมู่ ตามหลักต้องนำ 20 คูณ 2.4 แต่ผู้เรียนจำนวนหนึ่งนำไปหาร ส่วนผู้เรียนที่รู้ว่าต้องนำไปคูณ กลับคูณผิด มีผู้เรียนที่ตอบถูกต้องไม่ถึงครึ่งของผู้เรียนทั้งหมด ต่อมาเมื่อผู้สอนอนุญาตให้ใช้เครื่องคิดเลข ผู้เรียนก็ยังแปลผิดอยู่ดีเพราะกคเครื่องคิดเลขไม่ถูก โดยสลับว่าควรบวกหรือลบ คูณหรือหาร

4.5 ผู้เรียนรู้สึกกดดันในการเรียนปฏิบัติงานล่ามเกี่ยวกับตัวเลข ส่วนใหญ่พยายามปฏิเสธโดยกล่าวว่าตนไม่ถนัดเลขโดยสิ้นเชิงจึงมาเรียนสายศิลป์ บางส่วนถึงกับตอบว่าตนเกลียดวิชาคณิตศาสตร์ ไม่คิดว่าต้องมาเจออีกในวิชาภาษา เมื่อผู้สอนพยายามปูพื้นใหม่ในเรื่องของการมาตราซัง ตวง วัด พบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับน้อยมาก เช่น ในการสอนให้แปลงพื้นที่เป็นหน่วยพื้นที่ที่คนจีนเข้าใจได้อย่างไร ผู้วิจัยถามว่า 1 ไร่เท่ากับกี่ตารางเมตร ผู้เรียนตอบไม่ได้ ผู้วิจัยเปลี่ยนคำถามเป็น 1 ไร่เท่ากับกี่ตารางวา ผู้เรียนตอบไม่ได้ ผู้วิจัยจึงสอนว่า 1 ไร่เท่ากับ

400 ตารางวา เมื่อถามต่อไปว่า 1 ตารางวาเท่ากับกี่ตารางเมตร ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังตอบว่าไม่ทราบ ผู้เรียนส่วนน้อยตอบมากกว่า 2 ตารางเมตร ทำให้ผู้วิจัยต้องอธิบายว่า 1 วาเท่ากับ 2 เมตร ฉะนั้น 1 ตารางวาเท่ากับ 2 คูณ 2 เป็น 4 ตารางเมตร ต้องวาดรูปให้ดูเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ จากนั้นจึงสอนต่อไปได้จนท้ายสุดผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องการวัดพื้นที่

5. การปรับปรุงเครื่องมือและวิธีการฝึกฝนการจดบันทึกในงานล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข จากผลการทดลองในข้อ 4 มีประเด็นสำคัญที่ต้องปรับปรุงคือตัดในส่วนของการใช้ปากกาสองสีในการจดออก ในส่วนการจดบันทึกอื่นๆ ไม่มีประเด็นสำคัญที่ต้องปรับปรุง แต่ต้องปรับปรุงวิธีการสอนในส่วนการแปลงตัวเลขคือเป็นส่วนที่เกิดขึ้นหลังกระบวนการจด เป็นส่วนของกระบวนการแปลหรือการถ่ายทอดข้อมูลจากความจำและบันทึกที่จดไว้ให้กับผู้ฟัง ผลการทดลองในข้อ 4 ทำให้พบว่าปัญหาความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ผู้วิจัยเปลี่ยนวิธีการโดยก่อนสอนจะปูพื้นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่จำเป็นให้กับผู้เรียนเสมอ จากนั้นพูดถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เช่น การคำนวณความคุ้มค่าของสินค้าโดยคำนวณราคาเทียบกับปริมาณ การคำนวณภาษี การลงทุน ฯลฯ จากนั้นชี้ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเข้าใจเรื่องตัวเลขในการปฏิบัติงานล่ามธุรกิจ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือและวิธีการฝึกฝนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับผู้เรียนรายวิชา “ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ” จำนวน 18 คน ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2562 และ จำนวน 11 คน ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 พบว่าได้ผลดีขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของคณิตศาสตร์พื้นฐาน ทักษะคิดของผู้เรียนดีขึ้นอย่างมาก แม้จะมีการคำนวณผิดเกิดขึ้นบ้าง แต่เกิดขึ้นน้อยลงมาก นอกจากนี้ ผู้เรียนขออนุญาตใช้แท็บเล็ตจนแทนปากกากับสมุดโน้ต ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมในการจดและประสิทธิภาพในการแปล พบว่าไม่แตกต่างกับการใช้สมุดโน้ตแบบมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถอภิปรายได้ว่าการจดบันทึกในงานล่าม เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ล่ามปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะเห็นผลชัดเจนสำหรับข้อความที่มีขนาดยาวหรือข้อความที่มีตัวเลขประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Chanprapun และแนวคิดของ Zhong ดังที่ได้กล่าวถึงในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ล่ามต้องมีหลักการในการจดบันทึกแบบ “จดเพื่อช่วยจำ” เพราะประโยชน์ของการจดบันทึกอยู่ที่การช่วยเตือนให้นึกออก ลดภาระในการจำ มิใช่การจดแบบทุกถ้อยคำ เพราะการจดเช่นนั้นจะทำให้ล่ามจดไม่ทันและอาจทำให้พลาดข้อความที่อยู่ด้านหลัง ล่ามต้องรู้จักใช้สัญลักษณ์ที่สะดวกต่อการนำมาประกอบรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ Yang ที่ได้แนะนำหลักการการจดบันทึก เทคนิคการจดบันทึกตลอดจนวิธีการฝึกฝนไว้ในหนังสือ Interpretation Study: Theory and Practice แต่อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยได้ชี้ชัดว่าการจดบันทึกในงานล่าม เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานล่ามผู้นั้นเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องยึดหลักการใดตายตัว ล่ามแต่ละคนย่อมมีวิธีจดของตนเอง ไม่มีหลักการใดเหมาะสมหรือใช้ได้กับทุกคน เป็นต้นว่า Yang แนะนำให้ใช้ปากกาลูกกลิ้งสองสี ผู้วิจัยได้ทดลองนำมาใช้กับผู้เรียนแล้วพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ถนัดกับการใช้ปากกาสองหัวที่มีคนละสี มีอาการสะดุดบ่อย เสียจังหวะการจดเมื่อพลิกกลับปากกา ยิ่งไปกว่านั้น มีผู้เรียนบางคนมีอาการล้าแล้วข้อความไหนควรจะใช้อีกสักสีอะไร ฉะนั้น การจดด้วยปากกาสีเดียวจึงง่ายและมีประสิทธิภาพสูงกว่า นอกจากนี้ หนังสือ Interpretation Study: Theory and Practice กล่าวถึงเพียงการจดด้วยสมุดโน้ต แต่ในยุคปัจจุบันซึ่งมีผู้นิยมใช้แท็บเล็ตเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยสังเกตและสอบถามผู้เรียน พบว่าการจดด้วยกระดาษกับปากกา/ดินสอ หรือจดด้วยแท็บเล็ตไม่ได้มีความแตกต่างกันในเรื่องของประสิทธิภาพการจดและการแปล เพราะความถนัดของล่ามแต่ละคนแตกต่างกัน ในส่วนที่ Yang แนะนำว่าให้ใช้ภาษาต้นทาง ภาษาปลายทาง ตลอดจนภาษาที่สาม รวมกันได้ไม่มีปัญหา แต่ควรคำนึงถึงประสิทธิภาพของการแปลแบบล่ามก่อนนั้น ผู้วิจัยสังเกตพบว่า เวลาที่ล่ามจดบันทึก สมาชิกจดจ่อที่การฟังมากกว่าการแปล ฉะนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจดเป็นภาษาต้นทางในขณะนั้นจะทำได้ง่ายกว่า แต่ทั้งนี้จะจดเป็นภาษาใดหรือผสมกันหลายภาษาในประโยคเดียวกันก็ได้ จะจดเป็นภาพหรือสัญลักษณ์ก็ได้ทั้งสิ้น

การจดบันทึกในงานล่ามด้วยวิธีใดส่งผลต่อการจดบันทึกในงานล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข ถ้าล่ามไม่ฝึกจดแบบเพื่อช่วยจำ ใช้วิธีการจดแบบประเด็น ใช้อักษรย่อหรือสัญลักษณ์ในข้อความธรรมดาให้แค่ล่อล่อง จะทำให้ประสิทธิภาพการจดจดบันทึกในส่วนของตัวเอง โดยเฉพาะเมื่อภาษาต้นทางเป็นภาษาจีนลดทอนลงอย่างมาก

ในการปฏิบัติงานล่ามเกี่ยวกับตัวเลข ตารางแปลงค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากตารางการแปลงค่าฐานเลขในการปฏิบัติงานล่ามจีน-อังกฤษ อังกฤษ-จีนของ Sun ใน A Basic Course in English-Chinese / Chinese-English Interpretation สามารถช่วยในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับตัวเลขได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อล่ามเกิดความชำนาญ ตารางนี้อาจไม่จำเป็นอีกต่อไป แต่การใช้ตารางนี้มีประโยชน์ในระยะเริ่มแรก และผู้ปฏิบัติงานล่ามอาจสามารถประยุกต์สร้างตารางของตัวเองได้และจดไว้ที่สมุดโน้ตก่อนปฏิบัติงาน และล่ามสามารถนำหลักการไปประยุกต์สร้างตารางประเภทอื่นเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานได้ เช่น ตารางเทียบมาตราชั่ง ตวง วัดและตารางแปลงค่าหน่วยที่ภาษาจีนกับภาษาไทยใช้ต่างกัน

ข้อค้นพบที่สำคัญจากผลการวิจัยอีกประเด็นหนึ่งเป็นสิ่งที่นอกเหนือกรอบความคิดทฤษฎีที่ตั้งไว้ในตอนแรก แต่มีผลอย่างมากในการปฏิบัติงานล่ามและการจดบันทึกในงานล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขก็คือพื้นฐานคณิตศาสตร์และทัศนคติของผู้เรียนวิชาล่าม สิ่งที่สำคัญในการฝึกฝนคือการปรับทัศนคติของผู้เรียนซึ่งปฏิเสธสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข โดยต้องชี้ให้เห็นว่า ตัวเลขที่ใช้ในงานล่ามเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่สามารถลดความผิดพลาดให้น้อยที่สุดได้โดยการฝึกฝนตามแนวทางที่ถูกต้อง

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ล่ามนั้นจะต้องมีทักษะทางภาษา การสื่อสาร การจับประเด็น และเนื้อหาที่ผู้พูดต้องการสื่อ และนำมาถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทางในสภาพที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และสถานที่ การจดบันทึกในงานล่ามมีความสำคัญที่จะช่วยให้การแปลมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขซึ่งเป็นเรื่องที่ยากและผิดพลาดไม่ได้ จำเป็นต้องมีเครื่องมือและระบบเข้ามาช่วยเพื่อทำให้การแปลเป็นไปด้วยความราบรื่น และถูกต้อง ความแตกต่างของภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลขเป็นเรื่องสำคัญในการปฏิบัติงานล่าม ล่ามต้องมีความแม่นยำ รู้ถึงความแตกต่างของภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข แม่นยำทั้งเรื่องวิธีการอ่านเลข ระบบมาตราชั่ง ตวง วัด รู้จักแปลงค่าอย่างรวดเร็ว การฝึกคิดเลขเป็นเรื่องพื้นฐานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ล่ามไม่จำเป็นต้องเก่งเลข เพราะสามารถใช้เครื่องคิดเลขช่วยได้ แต่สิ่งที่ควรต้องรู้คือจะเอาอะไรตั้งอะไรคุณหาร จึงต้องท่องระบบมาตราชั่ง ตวง วัดที่ต่างกันให้แม่นยำ ในการปฏิบัติงานจริง ล่ามสามารถจดได้ ฉะนั้นในการฝึกกระบวนการล่าม ควรฝึกจดด้วยเพื่อความเคยชิน รู้ว่าสิ่งใดควรจด สิ่งใดเป็นสิ่งที่จำได้ ในการจดแนะนำให้จดเป็นภาษาต้นทางก่อน เมื่อแปลจึงแปลเป็นภาษาปลายทาง เพื่อให้เป็นภาระของล่ามในระหว่างจด ซึ่งมีข้อมูลหลังไหลเข้ามาในปริมาณมาก ในขั้นตอนแรกของการฝึกฝน ควรฝึกฝนด้วยข้อความที่มีตัวเลขในแต่ละประเภท (ตัวเลขทั่วไป มาตราชั่งตวงวัด เวลา) ให้แปลกลับไปกลับมา ระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยจนชำนาญก่อน แล้วจึงฝึกแปลประโยคที่ประกอบด้วยตัวเลข นอกจากจะเป็นการฝึกฝนเป็นลำดับขั้นตอนแล้ว ยังจะช่วยในการฝึกตัดสินใจว่าข้อมูลใดควรจด ข้อมูลใดไม่ควรจด ผู้ประสงค์จะฝึกหัดด้วยตนเอง อาจใช้วิธีการเขียนข้อความ/ประโยคที่ต้องการฝึกหัดเป็นจำนวนมาก อัดเสียงและเปิดให้ตนเองฟัง ฝึกจดและแปลอย่างรวดเร็ว สำหรับผู้สอนวิชาการล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน สามารถนำหลักการและวิธีการฝึกไปใช้ในวิชาของตนได้ ทั้งนี้ นอกเหนือจากการฝึกฝน ต้องปรับทัศนคติของผู้เรียนสายภาษา ซึ่งมักหวาดกลัวสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขให้ได้ก่อน โดยการชี้ให้เห็นว่า ตัวเลขที่ใช้ในงานล่ามเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายในการปฏิบัติงาน แต่สามารถลดความผิดพลาดให้น้อยที่สุดได้โดยการฝึกฝนจนชำนาญ ให้สมดังสำนวนจีนที่ว่า “熟能生巧” (Practice makes perfect)

เอกสารอ้างอิง

- Chanprapun, S. (2016). Kan plæ tualek nai kan lam kan prachum Thai- Angkrit [Interpreting Numbers in Thai-English Conference Interpreting]. *Journal of Language and Linguistics*, 35(1). 66-77.
- Gao, L & Lin, Y. (1996). *A Course of English-Chinese / Chinese- English Interpreting*. Fuzhou: Fujian People's Publishing house.
- Lei, T. & Chen, J. (2006). *Challenging Interpreting: A Coursebook of Interpreting Skills*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Numtong, K. (2011). *Tamra kan plæ phasa Thai pen phasa Chin* [A Coursebook of Translating Thai Language to Chinese Language]. Bangkok: Confucius Institute at Kasetsart University.
- Numtong, K. & Likhidcharoentham, S. (2019). Lak læ khō khuan rawang nai kan plæ Chin - Thai Thai - Chin [Principles and Precautions in Translating Chinese to Thai Language and Thai to Chinese Language]. *Chinese Studies Journal*, 12(2). 105-151.
- Pöchhacker, F. (2010). *Introducing to Interpretation Studies* (Zhong W., Trans.). Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.
- Sun, Y. (2009). *A Basic Course in English-Chinese / Chinese-English Interpretation*. Beijing: University of International Business and Economic Press.
- Tuntirattanasoontorn, B. (2009). *Lam achip* [Professional Interpretation]. Bangkok: Baan Phra Arthit.
- Yang, C. (2005). *Interpretation Study: Theory and Practice*. Beijing: China Translation.
- Zhang, W. & Han, C. (2006). *Theoretical Studies on Oral Interpretation*. Beijing: Science Press.
- Zhong, Y. (2002). The Impact of Note-taking on English to Chinese Consecutive Interpreting's Quality. In Cai, X. *A New Study of Interpretation: New Methods, New Concepts, New Trend*. Hong Kong: Maison d' éditions Quaille.